HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

19 septembrie 2024*

„Trimitere preliminară – Cooperarea judiciară în materie civilă – Proceduri de insolvență – Regulamentul (UE) 2015/848 – Articolul 3 – Competență internațională – Centrul intereselor principale ale unei persoane fizice care desfășoară o activitate independentă – Noțiunea de «loc principal de desfășurare a activității» – Noțiunea de «sediu» – Președinte al consiliului de supraveghere al unei societăți pe acțiuni”

În cauza C-501/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), prin decizia din 29 iunie 2023, primită de Curte la 7 august 2023, în procedura

DL

împotriva

Land Berlin,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul N. Piçarra, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe (raportoare), președintă a Camerei a treia, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a opta, și domnul N. Jääskinen, judecător,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru DL, de T. Winter, Rechtsanwalt;

– pentru Comisia Europeană, de C. Vollrath și W. Wils, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

* Limba de procedură: neerlandeza.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (JO 2015, L 141, p. 19) coroborat cu articolul 2 alineatul (10) din acest regulament.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între DL, pe de o parte, și Land Berlin (Landul Berlin, Germania), pe de altă parte, în legătură cu o procedură de insolvență introdusă de acesta din urmă cu privire la DL.

Cadrul juridic

3 Potrivit considerentelor (23), (24), (28), (37) și (38) ale Regulamentului 2015/848:

„(23) Prezentul regulament permite deschiderea procedurii principale de insolvență în statul membru în care se află centrul intereselor principale ale debitorului. Procedurile respective au o întindere universală și includ toate bunurile debitorului. Pentru a proteja interesele diferite, prezentul regulament permite deschiderea de proceduri secundare de insolvență paralele cu procedura principală de insolvență. Proceduri secundare de insolvență pot fi deschise în statul membru în care debitorul are un sediu. Efectele procedurilor secundare de insolvență se limitează la bunurile situate în statul respectiv. Unitatea în cadrul Uniunii [Europene] se asigură prin norme imperative de coordonare cu procedurile principale de insolvență.

(24) În cazul în care într-un stat membru, altul decât cel în care o persoană juridică sau o societate comercială își are sediul social, a fost deschisă o procedură principală de insolvență care vizează persoana sau societatea respectivă, ar trebui să fie posibilă deschiderea unei proceduri secundare de insolvență în statul membru în care persoana sau societatea își are sediul social, cu condiția ca debitorul să desfășoare o activitate economică cu mijloace umane și cu active în acel stat, în conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

[…]

(28) Atunci când se stabilește dacă centrul intereselor principale ale debitorului este verificabil de către terți, ar trebui acordată o atenție deosebită creditorilor și percepției acestora privind locul în care debitorul își administrează interesele. Pentru aceasta este posibil să fie necesară, în cazul mutării centrului intereselor principale, informarea creditorilor la momentul oportun cu privire la noul loc în care debitorul își desfășoară activitățile, de exemplu prin atragerea atenției asupra schimbării adresei din corespondența comercială sau prin anunțarea în mod public a noului loc prin alte mijloace corespunzătoare.

[…]

(37) Înaintea deschiderii procedurii principale de insolvență, dreptul de a solicita deschiderea unei proceduri de insolvență în statul membru în care debitorul are un sediu ar trebui să fie limitat la creditorii locali și autoritățile publice sau la cazurile în care dreptul statului membru în care debitorul are centrul intereselor sale principale nu permite deschiderea unei proceduri principale de insolvență. Această limitare este justificată de faptul că se intenționează să se limiteze la ceea ce este absolut necesar cazurile în care proceduri teritoriale de insolvență sunt solicitate înaintea procedurii principale de insolvență.

(38) După deschiderea procedurii principale de insolvență, prezentul regulament nu restrânge dreptul de a solicita deschiderea unei proceduri de insolvență într-un stat membru în care debitorul are un sediu. Practicianul în insolvență din cadrul procedurii principale de insolvență sau orice altă persoană abilitată în acest scop conform legislației interne a statului membru respectiv poate solicita deschiderea de proceduri secundare de insolvență.”

4 Articolul 2 alineatul (10) din acest regulament definește „sediul” ca fiind „orice loc de derulare de operațiuni unde un debitor exercită sau a exercitat în ultimele trei luni înainte de cererea de deschidere a procedurii principale de insolvență, în mod netranzitoriu, o activitate economică care presupune mijloace umane și active”.

5 Articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Competența internațională”, prevede:

„(1) Competența de a deschide procedura de insolvență (denumită în continuare «procedura principală de insolvență») revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale debitorului. Centrul intereselor principale este locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care este verificabil de către terți.

În cazul unei societăți sau persoane juridice, centrul intereselor principale este prezumat a fi, până la proba contrarie, locul unde se află sediul social. Această prezumție se aplică doar dacă sediul social nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele trei luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.

În cazul unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, centrul intereselor principale se presupune a fi locul principal de desfășurare a activității, în absența unor probe care ar dovedi contrariul. Această prezumție se aplică doar dacă locul principal de desfășurare a activității nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele trei luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.

În cazul oricărei alte persoane fizice, centrul intereselor principale se presupune a fi locul în care persoana fizică își are reședința obișnuită, în absența unor probe care ar dovedi contrariul. Această prezumție se aplică doar dacă reședința obișnuită nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele șase luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.

(2) Atunci când centrul intereselor principale ale unui debitor este situat pe teritoriul unui stat membru, instanțele unui alt stat membru sunt competente să deschidă o procedură de insolvență împotriva acestui debitor numai dacă acesta are un sediu pe teritoriul acestui din urmă stat membru. Efectele acestei proceduri se limitează la bunurile debitorului situate pe teritoriul celui de-al doilea stat membru.

(3) În cazul în care a fost deschisă o procedură de insolvență în conformitate cu alineatul (1), orice procedură de insolvență deschisă ulterior în conformitate cu alineatul (2) este o procedură secundară de insolvență.

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

6 La 18 august 2020, Landul Berlin a sesizat Amtsgericht Charlottenburg (Tribunalul Districtual din Charlottenburg, Germania) cu o cerere de deschidere a unei proceduri de insolvență împotriva lui DL (denumit în continuare „debitorul”). La momentul formulării cererii, debitorul avea domiciliul la Berlin (Germania), Monaco, Los Angeles (Statele Unite) și pe insula franceză Saint-Barthélemy (Antilele Franceze). El era președintele consiliului de supraveghere al Landbell AG, o societate pe acțiuni de drept german cu sediul social în Mainz (Germania). Activele sale erau constituite din depozite în numerar în Monaco, precum și în participații în societăți de drept monegasc, care dețineau conturi de depozite, conturi de titluri de valoare și participații în societăți comerciale în Germania.

7 Prin ordonanța din 27 iulie 2021, Amtsgericht Charlottenburg (Tribunalul Districtual din Charlottenburg) a respins această cerere ca inadmisibilă din cauza lipsei competenței teritoriale.

8 La 29 iunie 2022, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), sesizat inițial cu o „cale de atac imediat” (*sofortige Beschwerde*) de către Finanzamt Wilmersdorf (Administrația Fiscală din Wilmersdorf, Germania), în calitate de creditor, a anulat această ordonanță și a trimis cauza la Amtsgericht Charlottenburg (Tribunalul Districtual din Charlottenburg) sesizat inițial. Astfel, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a considerat că centrul intereselor principale ale debitorului se afla în locul în care acesta din urmă își desfășura activitatea independentă în calitate de președinte al consiliului de supraveghere.

9 În special, în ordonanța din 29 iunie 2022, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a apreciat că debitorul, în considerarea funcției sale de președinte al consiliului de supraveghere al unei societăți pe acțiuni de drept german, desfășura o „activitate independentă”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848. Acesta nu a aplicat însă prezumția stabilită de dispoziția menționată, potrivit căreia centrul intereselor principale ale debitorului se situează la „locul principal de desfășurare a activității” acestuia, cu excepția cazului în absența unor probe care ar dovedi contrariul. Mai întâi, s-a referit la noțiunea de „sediu”, definită la articolul 2 punctul 10 din același regulament, și a arătat că, în cadrul activității sale de lucrător independent, debitorul nu recurge la mijloace umane sau la active nici în Germania, nici în alt loc. În continuare, aplicând definiția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848, potrivit căreia centrul intereselor principale ale debitorului este „locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care este verificabil de către terți”, acesta a stabilit competența internațională a instanțelor germane de a deschide procedura de insolvență.

10 Debitorul, care are îndoieli cu privire la competența internațională a instanțelor germane, a formulat recurs („Rechtsbeschwerde”) la Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), care este instanța de trimitere. Acest debitor solicită anularea hotărârii pronunțate de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) și respingerea căii de atac imediate a creditorului.

11 Instanța de trimitere consideră că competența internațională a instanțelor germane trebuie apreciată în raport cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848.

12 În această privință, ea arată, în primul rând, că, în temeiul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din acest regulament, competența de a deschide procedura de insolvență revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale debitorului. Potrivit acestei dispoziții, „centrul intereselor principale este locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care este verificabil de către terți”. În cazul particular în care debitorul este o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din regulamentul menționat prevede o prezumție relativă potrivit căreia centrul intereselor principale ale acestei persoane este „locul principal de desfășurare a activității”. În cazul oricărei alte persoane fizice, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf prima teză din același regulament, centrul intereselor principale s-ar presupune a fi locul în care persoana fizică își are reședința obișnuită, în absența unor probe care ar dovedi contrariul.

13 Instanța de trimitere, la fel ca Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin), consideră că debitorul, la momentul cererii de deschidere a procedurii de insolvență, exercita o „activitate independentă sau o activitate profesională”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848.

14 Potrivit instanței de trimitere, aceste noțiuni trebuie interpretate în mod autonom în dreptul Uniunii. O activitate independentă se caracterizează prin faptul că, pe de o parte, persoana în cauză își desfășoară activitățile în numele său, pe cont propriu și pe proprie răspundere și, pe de altă parte, suportă riscul economic legat de desfășurarea acestor activități. Persoana menționată ar acționa pe cont propriu și pe proprie răspundere, și-ar organiza în mod liber modalitățile de desfășurare a muncii și ar percepe ea însăși retribuțiile care constituie veniturile sale.

15 În cauza principală, condițiile amintite ar fi îndeplinite în cazul debitorului, având în vedere că acesta din urmă era președinte al consiliului de supraveghere al unei societăți pe acțiuni de drept german și că, în temeiul acestui drept, consiliul de supraveghere nu primea instrucțiuni din partea conducerii societății pe acțiuni. În plus, potrivit constatărilor Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin), debitorul ar fi putut suporta un risc legat de remunerație.

16 În al doilea rând, în temeiul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848, s-ar presupune că o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională are centrul intereselor sale principale la locul activității sale principale. „Sediul”, în sensul articolului 2 punctul 10 din acest regulament, ar face trimitere la orice loc de derulare de operațiuni unde un debitor exercită, în mod netranzitoriu, o activitate economică ce presupune mijloace umane și active.

17 Având în vedere constatarea Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin), potrivit căruia nu era necesar să se aplice prezumția care figurează la articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848 ca urmare a faptului că debitorul, în cadrul activității sale independente, nu a recurs la mijloace umane sau la active, instanța de trimitere ridică problema relevanței unei asemenea cerințe pentru stabilirea locului principal de desfășurare a activității unei persoane fizice care exercită o activitate independentă.

18 Potrivit instanței de trimitere, dacă această cerință ar fi necesară, ar trebui să se considere că debitorul nu are un „sediu” în sensul articolului 2 punctul 10 din Regulamentul 2015/848. S-ar ridica, prin urmare, problema dacă locul în care se desfășoară activitatea independentă poate, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din acest regulament, să fie presupus a fi locul în care se află centrul intereselor principale ale debitorului, în absența unor probe care ar dovedi contrariul.

19 În cazul unui răspuns afirmativ la această a doua întrebare, faptul că centrul intereselor principale ale debitorului se află de asemenea pe teritoriul german, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848, ar constitui o prezumție relativă.

20 În schimb, în cazul unui răspuns negativ la cele două întrebări anterioare, s-ar ridica problema dacă prezumția care figurează la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf prima teză din acest regulament se aplică și dacă o persoană fizică ce nu are un „sediu”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din același regulament, pentru activitatea sa independentă sau activitatea sa profesională intră în sfera noțiunii de „oric[are] alt[ă] persoan[ă] fizic[ă]” vizată la prima dispoziție.

21 Instanța de trimitere precizează în această privință că Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a ignorat prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848 și a aplicat articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din acest regulament. Dacă prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848 ar fi relevantă, ar trebui să se stabilească mai întâi locul reședinței obișnuite a debitorului la momentul cererii de deschidere a procedurii de insolvență. În continuare, ar trebui să se examineze dacă împrejurări de fapt care trebuie încă să fie stabilite permit răsturnarea acestei prezumții. O asemenea interpretare ar impune anularea ordonanței Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin).

22 În aceste condiții, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul [2015/848] coroborat cu articolul 2 punctul 10 din [același regulament] trebuie interpretat în sensul că locul în care o persoană fizică își exercită activitatea independentă sau activitatea profesională este considerat sediu și în cazul în care activitatea exercitată nu presupune mijloace umane și active?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare: articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul [2015/848] trebuie interpretat în sensul că, în situația în care o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională nu deține un sediu în sensul articolului 2 punctul 10 din acest regulament, se presupune, în absența unor probe care ar dovedi contrariul, că centrul intereselor sale principale este locul în care se exercită activitatea independentă sau activitatea profesională?

3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare: articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul [2015/848] trebuie interpretat în sensul că, în cazul exercitării unei activități independente sau a unei activități profesionale de către o persoană fizică ce nu deține un sediu în sensul articolului 2 punctul 10 din [acest regulament], se presupune, în absența unor probe care ar

dovedi contrariul, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf prima teză din regulamentul menționat, că centrul intereselor sale principale este locul unde se află reședința sa obișnuită?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

23 În observațiile sale scrise, debitorul repune în discuție aprecierea instanței de trimitere potrivit căreia, la momentul cererii de deschidere a procedurii de insolvență, exercita o „activitate independentă sau o activitate profesională”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf prima teză din Regulamentul 2015/848. Potrivit debitorului, activitatea pe care o desfășoară, în calitate de președinte al consiliului de supraveghere, care ar fi de altfel doar secundară, nu intră în sfera acestei noțiuni, având în vedere condițiile de exercitare a activității respective.

24 Potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei cereri formulate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 22 septembrie 2016, Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, punctul 33, precum și jurisprudența citată).

25 Această prezumție de pertinență nu poate fi răsturnată de simpla circumstanță că una dintre părțile din acțiunea principală contestă anumite fapte a căror exactitate Curtea nu are competența să o verifice și de care depinde definirea obiectului litigiului respectiv (Hotărârea din 22 septembrie 2016, Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, punctul 34, precum și jurisprudența citată).

26 În speță, după cum s-a arătat la punctul 13 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere a indicat în mod expres că nu repunea în discuție faptul constatat de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) potrivit căruia debitorul exercita, la momentul cererii de deschidere a procedurii de insolvență, o „activitate independentă sau o activitate profesională”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848. Din motivarea deciziei de trimitere reiese că, prin intermediul întrebărilor preliminare, instanța de trimitere urmărește să se stabilească în esență dacă prezumția care figurează în această dispoziție poate fi aplicată debitorului respectiv, în condițiile în care activitatea sa, calificată astfel drept „activitate independentă sau o activitate profesională”, nu necesită niciun mijloc uman sau niciun activ în interiorul teritoriului german sau în alt loc.

27 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebările adresate pornind de la premisa pe care se întemeiază această instanță, și anume că debitorul exercita, la momentul cererii de deschidere a procedurii de insolvență, o „activitate independentă sau o activitate profesională”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848. Această premisă ține de cadrul factual al cauzei principale, a cărui verificare nu este de competența Curții.

Cu privire la prima întrebare

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „loc principal de desfășurare a activității” unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, în sensul acestei dispoziții, corespunde noțiunii de „sediu” definite la articolul 2 punctul 10 din acest regulament.

29 Potrivit articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul 2015/848, competența de a deschide procedura de insolvență, care este denumită în acest regulament „procedura principală de insolvență”, revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale debitorului. Centrul intereselor principale este locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care este verificabil de către terți.

30 Articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din acest regulament prevede că, în cazul unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, centrul intereselor principale se presupune a fi locul principal de desfășurare a activității, în absența unor probe care ar dovedi contrariul.

31 În speță, instanța de trimitere interpretează noțiunea de „loc principal de desfășurare a activității”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848, în lumina noțiunii de „sediu”, definită la articolul 2 punctul 10 din acest regulament. Ea ridică problema dacă, ținând seama de această definiție, locul respectiv constituie de asemenea un „sediu”, în lipsa unor mijloace umane și a unor active.

32 În această privință, trebuie să se constate că există, în versiunea în limba germană a Regulamentului 2015/848, o proximitate lingvistică între termenii „sediu” (*Niederlassung*) și „loc principal de desfășurare a activității” (*Hauptniederlassung*).

33 Cu toate acestea, așa cum arată Comisia în observațiile sale, această proximitate nu există în alte versiuni lingvistice ale regulamentului menționat care utilizează termeni diferiți din punct de vedere semantic, precum, printre altele, versiunile în limbile engleză (*establishment* și *principal place of business*), spaniolă (*establecimiento* și *centro principal de actividad*), franceză (*établissement* și *lieu d’activité principal*), italiană (*dipendenza* și *sede principale di attività*), poloneză (*oddział* și *główne miejsce wykonywania tej działalności*) sau suedeză (*driftställe* și *huvudsakligt verksamhetsställe*).

34 În consecință, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, necesitatea unei interpretări uniforme a unei dispoziții impune ca, în caz de divergență între diferitele versiuni lingvistice ale acesteia, dispoziția în cauză să fie interpretată în funcție de contextul și de finalitatea reglementării din care face parte (Hotărârea din 9 septembrie 2020, TMD Friction și TMD Friction EsCo, C-674/18 și C-675/18, EU:C:2020:682, punctul 89, precum și jurisprudența citată).

35 În ceea ce privește, în primul rând, contextul reglementării, este necesar să se constate că noțiunea de „sediu”, în sensul articolului 2 punctul 10 din Regulamentul 2015/848, figurează la articolul 3 alineatul (2) din acest regulament, care stabilește criteriul competenței internaționale pentru deschiderea unei proceduri de insolvență într-un alt stat membru decât cel în care se află centrul intereselor principale ale debitorului, în sensul articolului 3 alineatul (1) din regulamentul menționat.

36 În conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din același regulament, atunci când centrul intereselor principale ale unui debitor este situat pe teritoriul unui stat membru, instanțele unui alt stat membru sunt competente să deschidă o procedură de insolvență împotriva acestui debitor numai dacă acesta are un sediu pe teritoriul acestui din urmă stat membru.

37 În plus, din articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul 2015/848 reiese că, în cazul în care a fost deschisă o procedură de insolvență în conformitate cu alineatul (1) al acestui articol, orice procedură deschisă ulterior în conformitate cu alineatul (2) al aceluiași articol este o procedură secundară de insolvență.

38 Legiuitorul Uniunii a ales, așadar, să facă o distincție clară între, pe de o parte, procedura principală de insolvență, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, și, pe de altă parte, procedura secundară de insolvență, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din acest regulament. Or, după cum reiese din considerentele (23), (24), (37) și (38) ale regulamentului menționat, prezența într-un stat membru a unui „sediu”, astfel cum este definit la articolul 2 punctul 10 din același regulament, constituie criteriul determinant numai pentru deschiderea unei proceduri secundare de insolvență în acest stat membru. În consecință, noțiunea respectivă nu poate fi relevantă în cadrul articolului 3 alineatul (1) din regulamentul menționat.

39 O asemenea interpretare este, în al doilea rând, conformă cu obiectivul Regulamentului 2015/848, care urmărește să asigure securitatea juridică și previzibilitatea stabilirii instanței competente prin recurgerea la criterii obiective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punctul 20).

40 Or, acest obiectiv ar fi compromis în cazul unei corespondențe între noțiunea de „loc principal de desfășurare a activității”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848, și cea de „sediu”, prevăzută la articolul 2 punctul 10 din acest regulament, care ar crea o confuzie între criteriile relevante pentru deschiderea unei proceduri principale de insolvență, pe de o parte, și secundare, pe de altă parte.

41 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „loc principal de desfășurare a activității” unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, în sensul acestei dispoziții, nu corespunde noțiunii de „sediu” definite la articolul 2 punctul 10 din acest regulament.

Cu privire la a doua întrebare

42 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, se poate presupune, în absența unor probe care ar dovedi contrariul, că centrul intereselor principale ale acestei persoane se situează la locul principal de desfășurare a activității persoanei menționate, chiar dacă această activitate nu necesită niciun mijloc uman sau niciun activ.

43 Astfel cum reiese din articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul 2015/848, criteriul general de legătură pentru stabilirea competenței internaționale în vederea deschiderii unei proceduri de insolvență este centrul intereselor principale ale debitorului. În cazul particular în care debitorul este o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate

profesională, articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din acest regulament prevede o prezumție relativă potrivit căreia centrul intereselor principale este locul principal de desfășurare a activității acestei persoane.

44 În primul rând, Curtea a statuat că „centrul intereselor principale”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, trebuie determinat în urma unei aprecieri globale a tuturor criteriilor obiective și verificabile de către terți, în particular de către creditori, susceptibile să determine locul efectiv în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punctul 22).

45 Din însuși modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul 2015/848 rezultă, pe de o parte, că considerațiile care precedă sunt valabile fără distincție pentru orice debitor, indiferent dacă este vorba despre societăți, despre persoane juridice sau despre persoane fizice, și, pe de altă parte, că, prin utilizarea, în cadrul acestei dispoziții, a termenului „interese”, intenția legiuitorului Uniunii era de a acoperi toate activitățile economice în general.

46 Astfel, *primo*, acest criteriu general de legătură pentru stabilirea competenței internaționale în vederea deschiderii unei proceduri de insolvență, precum și abordarea întemeiată pe criterii obiective și verificabile de către terți care trebuie adoptate pentru a-l aplica sunt valabile, așadar, și pentru persoanele fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punctul 23). *Secundo*, având în vedere noțiunea de „interese” reținută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, criteriile care permit stabilirea centrului intereselor principale ale unei persoane fizice sunt similare, indiferent dacă această persoană exercită sau nu o activitate independentă sau o activitate profesională, în măsura în care aceste criterii se raportează la activitatea economică a acestei din urmă categorii de persoane.

47 Or, în ceea ce privește o persoană fizică care nu exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, Curtea a precizat că criteriile relevante pentru stabilirea centrului intereselor principale ale unei astfel de persoane sunt cele care se raportează în special la situația sa economică, ceea ce corespunde locului în care această persoană își administrează interesele economice și în care sunt obținute și cheltuite majoritatea veniturilor sale sau locului în care se află cea mai mare parte a activelor sale (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 iulie 2020, Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punctul 24).

48 În al doilea rând, în ceea ce privește prezumția relativă enunțată la articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848, rezultă din înșiși termenii acestei dispoziții, interpretată în lumina articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din regulamentul menționat, că o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională se presupune, în absența unor probe care ar dovedi contrariul, că își administrează în mod obișnuit interesele în locul principal de desfășurare a activității sale, întrucât există o probabilitate ridicată ca acest loc să corespundă cu centrul intereselor sale principale. Prin urmare, atât timp cât această prezumție nu este răsturnată, instanțele din statul membru în care este situat acest loc de activitate au competență internațională pentru a deschide o procedură de insolvență împotriva persoanei fizice respective.

49 În această privință, simplul fapt că activitatea independentă sau activitatea profesională desfășurată de persoana interesată nu necesită niciun activ sau niciun mijloc uman nu poate fi suficient în sine pentru răsturnarea acestei prezumții.

50 Astfel, deși localizarea activelor debitorului sau eventualele mijloace umane utilizate pentru exercitarea activității independente sau a activității profesionale a persoanei interesate constituie criterii obiective și verificabile de către terți care trebuie luate în considerare pentru a stabili locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele, prezumția vizată la punctul precedent din prezenta hotărâre nu poate fi totuși răsturnată decât în urma unei aprecieri globale a unui ansamblu de criterii obiective și verificabile de către terți (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 iulie 2020, Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punctul 28).

51 În plus, această prezumție ar fi lipsită de efect util dacă ar trebui interpretată în sensul că impune în mod necesar prezența unor active sau a unor mijloace umane la locul principal de desfășurare a activității persoanei interesate. Astfel, după cum a arătat în esență Comisia în observațiile sale, prin însăși natura sa, activitatea independentă sau activitatea profesională poate fi exercitată în lipsa unor asemenea active sau a mijloace umane, așa încât o asemenea cerință ar exclude un număr semnificativ de persoane care exercită o asemenea activitate din domeniul de aplicare al prezumției menționate.

52 În speță, din indicațiile instanței de trimitere reiese că Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a constatat că, în cadrul activității sale independente, în calitate de președinte al consiliului de supraveghere al unei societăți pe acțiuni germane, debitorul nu recurge la niciun mijloc uman și la niciun activ nici în interiorul teritoriului german, nici în alt loc.

53 Deși prezența unor astfel de mijloace umane sau active nu este determinantă pentru stabilirea centrului intereselor principale ale unei persoane, revine totuși instanței competente sarcina de a determina, ținând seama de criteriile amintite la punctul 47 din prezenta hotărâre, localizarea centrului intereselor principale ale debitorului, luând în considerare ansamblul elementelor obiective și verificabile de către terți care se raportează la situația economică a debitorului, precum în special cele care permit localizarea locului în care această persoană își administrează interesele economice și în care sunt obținute și cheltuite majoritatea veniturilor sale.

54 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, se presupune, în absența unor probe care ar dovedi contrariul, că centrul intereselor principale ale acestei persoane se situează la locul principal de desfășurare a activității persoanei respective, chiar dacă această activitate nu necesită niciun mijloc uman sau niciun activ.

Cu privire la a treia întrebare

55 Având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare, nu mai este necesar să se răspundă la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

56 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

1) **Articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentului (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență**

trebuie interpretat în sensul că

noțiunea de „loc principal de desfășurare a activității” unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, în sensul acestei dispoziții, nu corespunde noțiunii de „sediu” definite la articolul 2 punctul 10 din acest regulament.

2) **Articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din Regulamentul 2015/848**

trebuie interpretat în sensul că,

în ceea ce privește o persoană fizică ce exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, se presupune, în absența unor probe care ar dovedi contrariul, că centrul intereselor principale ale acestei persoane se situează la locul principal de desfășurare a activității persoanei respective, chiar dacă această activitate nu necesită niciun mijloc uman sau niciun activ.

Semnături